

ARXIV
D'ESTVDIS
DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY II

NOVEMBRE-DESEMBRE DE 1912

N.º XIV

ARXIV D'ESTVDIS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

SUMARI

FOLKLORE

Folklore Catalá (continuació) *Cels Gomis*.

Memoria del curs 1911-12.

Discurs Presidencial llegit en la sessió inaugural
del curs 1912-13.

FOLKLORE

FOLKLORE CATALÀ ⁽¹⁾

Del grupo B, o sia de tradicions religioses, ne tenim gran abundor a Catalunya, sobre Déu, la Verge y'ls Sants (lletra a) ne tenim tantes que no hi ha més que la feyna de triar-les.

Vet-uaquí dues sobre Déu y'l dimoni:

Lo diable per espantar als homens va inventar lo tró, ab lo qual los estamordia y's feya amo de la llur voluntat. Mes Déu, per lliurar al home d'aquelles malifetes, va fer lo llamp y de aquest modo tots sabém que darrera aquest ha de vindre aquell, estém previnguts y no 'ns espantém del seu soroll (2).

Conten que un dia'l dimoni, qui ja no fora tal si no fos presumit, va desafiar a Déu per veure qui dels dos faria una planta més bonica; lo según va fer lo cep y'l primer l'esbarzer (3).

Sobre santcrístus miraculosos tenim, entre altres lo de Lepanto, lo de Balaguer, la Santa Magestat de Caldes, lo Sant Crist de Picra, lo de Cervera, etc.

Respecte d'aquest darrer se conta la següent tradició:

Un vespre d'hivern van arribar dos peregrins a un hostal de Cervera, provincia de Lleyda, demanant una cambra y dues grosses estelles per fer foch y escalfarse. Un cop tancats a la dita cambra, l'hostaler va veure que'n sortia un viu resplendor, va mirar pel forat del pany y va quedar tot sorprès al veure'hi un Sant Crist gayrebé de tamany natural y que'ls dos peregrins eren dos angels y de les estelles n'havien fet aquella hermosa imatge que, desde les hores, se venera a una capella que se li va fer expressament. Al esmentat Sant Crist cada any se li tallen les ungles y'ls cabells, quins retalls se guarden dins d'una capseta de argent (4).

(1) V. les pl. 82, 174 y 191 d'aquest *Arxiu d'Estudis*.

(2) Recullit per en Frederich Rahola a la vall de Nuria, V. la revista *Catalunya*, n.º de Febrer, 1894, pl. CVI.

(3) Recullit per mi al Alt Empordá, 1883.

(4) Axó dels cabells me recorda aquesta graciosíssima rondalla:

Hi havia una iglesia hont s'hi conservava com a molt preuada prenda religiosa un cabell de la Verge Santíssima, cabell guardat dins una capseta d'or y que sols ensenyen certa diada del any, mes per veure-l s'havia de estar en gracia de Deu. Lo capellá encarregat de ensenyar-lo, després de posar-se lo sobrepellás y la estola y d'encendre 'ls ciris corresponents, obría la capseta y agafant lo cabell ab lo pól-

A Massanet de Cabrenys conten que, fa ja molts anys, va anar a aquelles terres un escultor de gran fama, qui tot seguit va trobar feyna. Lo poble de Albanyá li va encarregar un Cristo y el de Fonfreda un Sant Miquel. Lo escultor va comprar un grós roure d'una masia de aquells voltants y del seu tronch ne va fer les dues imatges.

Per axó es per lo que diu la gent que'l Cristo de Albanyá y'l dimoni de Fontfreda son germans (5).

Lo tant renomnat Sant Cristo de Balaguer, segons la tradició oral, pujava riu amunt ab tres ciris encesos y acompanyat de canturies d'àngels fins que's va aturar devant del convent de Almatar. La ciutat en pes y les autoritats civils y eclesiàstiques van anar a buscar-lo en professó, y'l Cristo se'n va tornar riu avall; va tornar-hi'l dia següent, y va succehir lo mateix; lo tercer dia hi va anar la abadesa

zer y l'iudex de abdues mans l'anave estirant devant dels fidels que's desfeyen en exclamacions d'admiració:

—Que fi, que ros, que llarch és! deyen tots.

Mes sucsehi que un dia un dels espectadors, després de molt mirar, va dir ingenuament:

—Donchs jo no'l veig.

—Què té d'estrany que vosté no 'l vegi si jo, que fa quaranta anys que l' ensenyo, encara no 'l so vist may?

Y es que ni l'un ni l'altre devien estar en gracia de Deu.

Y com axó de les rondalles es com lo paner de les cireres, que tirant d'una'n surten moltes, lo de estar en gracia de Déu me fa recordar aquest altra:

Cert predicadó que havia de fer un sermó a una gran festivitat y no n'havia estudiat ni un mot, al pujar a la trona va fer aquesta advertencia al seu auditori, que omplia de gom a gom la iglesia.

—Estimats germans en Jesucrist, per revelació divina, dech advertiros que'l meu sermó de avuy no'l sentirán mes que aquells de vosaltres que estiguin en gracia de Deu.

Y va comensar a accionar ab gran fervor y entussiasme, mes com es natural, sens dir ni una paraula, y cuan, passat un temps prudencial, va baxar de la trona, tothom s'n va anar cap a felicitar-lo. Y al exir de la Iglesia no hi havia ningú que no's desfes en elogis al predicador assegurant que may s'havia sentit un sermó més eloqüent y que anés mes dret al cor.

(5) Recullit per en Frederich Rahola, revista y pl. esmentades.

A Fayó, poble de la provincia de Saragossa, situat a la confluencia del riu Matarranya ab l'Ebro, conten una cosa per l'estil:

Un dels vehins va treure del Ebro un gros tronch que anava riu avall y de una part d'ell ne va fer una menjadora per la seua somera. Lo senyor rector li va demanar lo tros que li quedava per ferne un Sant Sebastiá, que es patró de aquell poble, y per axó aquell qui l'havia tret del riu cantava:

En Ebro fuiste cogido,
glorioso San Sebastián;
del pesebre de mi burra
eres hermano carnal.

de les monges clavises de Almatar, qui'l va treure de l'aygua sense cap esforç (6).

Respecte a la Santa Magestat de Caldes, provincia de Barcelona hi ha una tradició ben diferente. Aquell Sant Cristó lo van portar allí uns gitanos de Luca, Italia, qui havien vingut a Espanya, lo van depositar a la Iglesia y, al volguer-se-l endur no hi va medi de treure-l (7).

Entre altres Sants Cristos, tenim a Catalunya'l de Piera qui té la particularitat de que no'l poden treure de la Iglesia en que esrá mentres hi hagi una dona dins.

*
* *

Diu Horacio Chauvet (8) que per tot hont ara hi ha una Mare de Deu trobada hi havia hagut abans una divinitat pagana. No soch del seu parer, a lo menos per lo que toca a la nostra Catalunya.

Lo que hi ha es que casi totes les histories de aquestes Mares de Deu se semblen. La major part d'elles han estat trobades per uu pastor o una pastora, o sencillament per un bou o un be que fan acatament a la imatge amagada dins d'una cova o al mitj d'una mata. Generalment totes aquestes histories de troballes de imatges se conserven per tradició.

De la de Nostra Senyora de Meritxell, a la vall d'Andorra, se conta la següent: Lo día 6 de Janer de no se sap quin any los vehins de Meritxell, anant a Missa a Canillo, van veure a la vora del camí una gabarnera florida y cuberta de fulles verdes. Admirats de tal estranyesa en aquella estació, s'hi van acostar y van veure quo darrera de aquella mata hi havia una coveta y, dins d'aquesta, una petita imatge de la Mare de Deu ab lo nen Jesús.

Avisat lo rector de Canillo d'aquella troballa hi van anar en professó a cercarla y la van posar a un dels altars de la iglesia de aquell poble; mes l'endemá la imatge havia fugit y tornava a ser a la coveta. Llavors hi van anar en professó 'ls de Encamp y 'ls va passar lo mateix que als de Canillo, també 'ls hi va fugir la imatge. Los vehins d' abdós pobles no savian que ferse ni quin partit pendre,

(6) Ceferi Rocafort, *Geografía de la provincia de Lleyda*, pl. 204 Barcelona.

(7) Clement Cuspinera, *Guía-cicerone del viajero o bañista en Caldas de Montbuy*, pl. 71. Barcelona, 1884.

(8) *Légendas du Roussillon*, pl. 57.

quan va caure una forta nevada que va cubrir tota la terra d'aquells voltants menos una petita part a unes cinquanta passes de la gabarnera, ab lo qual van comprendre que la voluntat de la Verge era que li fessin una capella a aquell endret y, en efecte, allí li van fer y allí es encara servint de protectora a aquelles pintoresques valls de Andorra (9).

La Mare de Déu de Misericordia que 's venera a Reus no es una Mare de Déu trobada. Segons me contaba la meua bona mare, hi havia a aquella vila (llavors encara no era ciutat) uua gran peste que feya estragos entre 'ls habitants, quan un día se li va aparexe a una pastoreta una senyora y li va dir que digués als regidors que li fessin una novena y s' acabaria aquella calamitat. La pastoreta ho va fer aixís y 'ls regidors van fer reunir les imatges de la Verge que hi havia a Reus y la pastora 'ls va indicar la que ella creya que se semblava més a la senyora que li havia parlat al camp y aquella es la imatge que avuy se venera al santuari de Misericordia de la esmentada població.

La tant renomada imatge de la Mare de Deu de la Providencia o de Mitán Camí, de Tortosa, va ser trobada en tres trossos: los dos primers per dues dones y lo tercer per un pagés, sent aquesta darrera troballa la més digne de ser contada: Estava l' esmentat pagés espurgant les oliveres del seu tros quan se li va plantar devant una grossa serp, dreta com un fus.

—¡Válgam María Santíssima! crida 'l pagés al ensemps que va pegar una destrelada al ayre ab tan bon acert que va tallar lo cap en rodó al animalot.

Y, al acotar-se per mirar-se-l de aprop, va trobar sota del cos de la serp lo tros que faltava de la imatge.

De tradicions de Mares de Déu trobades o aparegudes n' hi ha per ferne un gros volum sense exir de Catalunya.

*
* *

(9) *Historia y novena de Ntra. Sra. de Meritxell*, per un novici de la companyia de Jesús, pl. 18 a 20.—Barcelona, 1874.

La Mare de Déu del Castell d'Ultrera (Rosselló), que també fugia de la iglesia de Sorède cada vegada que li portaven, va indicar lo lloch hont volia que li fessin l'ermita d'un modo tot diferent: un matí de Juliol va aparexe ab una espessa capa de neu un sol endret de la motanya y allí li van fer la ermita. Horació Chauvet, obra esmentada, pl. 58.

Y lo mateix passa respecte als sants: sols de Sant Pere 'n tenim tot un femer (10).

Si aneu a Manresa y passeu pe 'l carrer de Sobrerroca, hi veureu lo *pou de Sant Ignaci*, axis anomenat per un miracle que hi va fer aquest sant fundador de la Companyia de Jesús. Un día, passant per allí, hi va trobar una dona tota afligida perquè li havia caygut una gallina dins y no savia com fer-ho per tréure-la. Lo sant ho va resoldre de la manera més senzilla: va fer pujar l' aygua fins dalt del brocal y la pobra dóna va poguer pendre la seua gallina (11).

Del Beat Salvador de Horta se conta que anant ab un seu company de la mateixa ordre de Sant Francesch pe 'l camí de Mallorquinas a Santa Coloma de Farnés, un día del mes d' Agost de 1540 en que feya un sol que estabellava les pedres y no hi havia una gota d' aygua en llocn, veyent al seu company aclaparat per la set, va pagar uua palmada a una roca y 'n va fer brollar una abundosa font d' aygua fresca y crestallina que may més s' ha estroncat y té la virtut de curar les febres. La vila de Santa Coloma hi va fer fer una capelleta y li va donar lo nom de Font de Sant Salvador (12).

De Sant Josep Oriol diuen que, quan no tenia diners, prenia un rabe, 'n feya talls y se li tornaven monedes que no 's diferenciaven gens de les fetes a la Seca.

Quan Sant Vicens Ferrer anava pe 'l món feya tants miracles que no podia anar pe 'ls carrers de tanta gent que 'l seguia, per lo que 'l prior del seu convent de Valencia li va prohibir fer-ne més.

Y vet-aquí que un día que anava per un dels carrers de aquella ciutat un mestre de casas va caure de la embestida en que treballava y al veure al sant li va cridar: ¡Fra Vicens, valeu-me! y 'l sant li va respondre: Esperat que no puch fer miracles. Y 'l pobre home va quedar enlayre, mentres Sant Vicens se 'n va anar a demanar permís al prior per salvarli la vida (13).

(Seguirá)

CELS GOMIS.

(10) V. Apeles Mestres: *Tradicions catalanas*, Barcelona, 1897.

(11) Recullida per mí a Manresa l'any 1882.

(12) *Legendas catalanas* per Maria de Bell-lloch, pl. 80 a 82, Barcelona 1881.

(13) Recullit de boca de la meua mare quan jo era petit.

A Salamanca hi ha 'l carrer de *Tente bravo!* que recorda un miracle per l'estil degut a Sant Joan de Sahagur. S'havia escapat un brau y havia causat ja varies desgracies quan lo Sant se va ensopegar ab ell y li va cridar *Tente bravo!* y 'l brau se li va agenollar humilment als peus y's va dexar menar per ell. (Recullit de viva veu a Salamanca l'any 1887.

MEMORIA DEL CURS 1911-12

SENYORES,

SENYORS:

Altres volta m' ha tocat a mi el deure de acoblar les tasques que ha fet o a que ha cooperat aquest Centre Excursionista durant el curs que acaba de transcorre pera ferne la memoria reglamentaria destinada a ser llegida en aquesta nostra tercera inaugural de curs.

Quant he tingut tots els datos reunits m' ha vingut al devant tot fullejant ARXIU D' ESTUDIS el bell parlament que en la inaugural d' ara fa un any va llegir En Alexandre Gali, aon hi estaven compresos tots els projectes a realisar durant el curs, i no sé si varem ser massa pródics en projectes o migrats en l' actuació, pro certament no hem complert pas els compromisos qu' ens imposarem. Pro per altra part no pas sempre en les nostres excursions seguim perfectament el camí trassat en nostre itinerari ni sempre empleem el temps que teniem previst pera guanyar una distancia, sinó que a voltes fent menys via fem mes profitosa la excursió, perque el temps ens permet ficsar nostre atenció en detalls científics o artístics i fruir de les esplandideses que lentament ha fet la naturalesa. Potser hem esmersat el temps en algunes coses de forsa resultat práctic que no eren incloses an aquells projectes. En les borroeres quartilles que segueixen podrém apreciarho.

El nombre d' excursions efectuades puja a una xifra ben respectable, poguent ser dividides en dos grupos que podriem nomenar el primer d' excursions científiques i el segon d' excursions sportives. Pertanyen al primer les següents excursions: Dues que s' efectuaren els dies 31 de Desembre i 19 de Maig i 9 de Juny a can Mir, pera fer escorcolls en els llots del delto Ponties que van proporcionar al Centre alguns exemplars de restes de magnífics fòssils ben interessants. El día 1.er de Janer un grupo de socis que feren una al turó Moncada pera estudiar importants detalls geològics. El día 17 de Març també pera fer estudis de geologia va portarsen a cap una, qu' es vegé sumament concorreguda, a San Salvador de les espasas, Can Tobella, Puda i Olesa. Pera el mateix objectiu que les dos anteriors va ser organizada una excursió a Can Parellada pel día 24 de

Març a la tarda. El 5 de Maig va tenir lloc una altre excursió de tarda a Can Solà i contorns que va resultar concorregudíssima a la vegada que agradable i interessant, essent destinada a estudis i observacions geològiques i entomològiques. Pera conèixer l'important retaule que s'guarda a la església de Sant Quirce de Terrassa va efectuarshi una excursió el dia 12 de Novembre. S'han efectuat dues excursions pera conèixer la cova del "Capa blanca", els dies 7 d'Abril i 27 d'Octubre i a mes en la primera se feu un regoneixement del avenc de la Serra llarga. El dia 21 d'Abril va tenir lloc una excursió espeleològica a Sant Llorens del Munt fent un regoneixement de la cova del home mort i una petita investigació del Avenc del Davi. Aquesta excursió va repetir-se el dia 22 de Setembre, fent una exploració bastant completa d'aquesta important unitat espeleològica. Amb motiu de conèixer les troballes arqueològiques d'època romana que estan fentse a Sabadell en les excavacions de prop la Salut va organitzar-se una excursió a aquella ciutat pera el dia 13 de Octubre.

Pertanyents al segon grupo o sigui d'excursions sportives s'han efectuat les que segueixen. Dia 7 de Janer a Barcelona, Vallvidrera, Creu de Llavallol, Santa Creu de Olorde, Molins de Rey, Papiol i Rubí. El 14 del mateix mes de Janer va realitzar-se'n una als Pous de Moncada, Font del Ferro i Turó de Moncada. El 4 de Febrer una a Sant Llorens del Munt i Santa Agnès. El 3 de Març un altre a Sant Medi, Vista Rica, Font tenebrosa, Sant Genís dels Agudells, Horta i Sant Andreu de Palomar. Els dies 30 i 31 del mateix mes va portar-se'n a cap una a Olesa, Esparraguera, Collbató, Sant Geroni, Sant Joan i Monestir de Montserrat. Pera el dia 2 de Juny s'organisa una excursió al Prat del Llobregat visitant diferents pous artesianes, la Granja i estany de La Ricarda i la estació telegràfica Marconi. El 14 de Juliol va fer-se altre volta una a Sant Llorens del Munt, Santa Agnès i a la Castellana de Can Torres. An aquesta excursió va fer-se un recull d'aygues de varies fonts pera fer-ne l'anàlisis hidrotimetric. El 28 del mateix mes va anar-se al Coll d'Estenalles Cova Simanya, Marquet i Sant Llorens Savall. Pera les festes de la Mare de Deu d'Agost va organitzar-se una excursió al Pirineu que comprengué el dies 15, 16, 17 i 18, visitant les mines de Figols, Bagá, Puigcerdà, passant pel Coll de Jou i Dàs, Nuria,

passant per Err, Font del Segre i Coll de Finestrelles, i Queralp, Ribas i Ripoll. An aquesta excursió hi prengueren part 25 socis i va resultar interesantíssima per tots conceptes. A més s'en han efectuat bon nombre per indrets no llunyans de nostre ciutat que per la seva importancia no val la pena d'anarles detallant. Amb motiu de la Setmana de Sports a Ribas i Puigcerdà, que tingué lloc del 8 al 13 Febrer varis socis organisaren excursions per assistirhi i admirar les belleses que aquelles valls i serralades presenten en ple hivern.

Ja quasi me desdiria d'haver donat an aquestes excursions el nom de sportives perque si be no varen organitzar-se per una finalitat científica concreta en totes o gairabé totes s'han recullit notes de caràcter geològic, botànic, entomologic o arqueològic. També han estat sumament instructives dues excursions efectuades a Barcelona, la primera el 27 de Novembre visitant l'hospital de Sant Pau, el temple de la Sagrada Família, la Casa de Maternitat i Expositis i la Casa Güell de les Corts de Sarrià i en la segona se visitaren els Museus artístics, arqueològics i de reproduccions, el Palau de Justícia i el Parc Güell i tingué lloc el dia 20 d'Octubre. En totes dues foren admirablement atesos pel benemerit Centre C. de C. Aquesta darrera fou procedida d'una conferencia preparatoria que doná el Sr. Blanxart el 17 d'Octubre. A més el 25 de Febrer se'n feu una altra a Manresa visitant la Seu i son Museu, Cala Ciutat i Arxiu i Museu Municipal, Iglesia de Sant Ignasi, el nou Casino, Casal Regionalista i el Centre Excursionista. D'aquesta excursió s'en guardarà molt bon recort perque a mes de ser important lo que va visitar-se varen dispensarnos forses atencions i obsequis el C. E. de la C. de B., el Casal Regionalista i la Agrupació de la Dança que dedicá als visitants una Sessió de Balls Populars catalans.

De primers de Janer a Juny el consoci D. Domingo Palet i Barba doná els dimars les conferencies de Geologia vulgarisada continuant el curs de l'any passat. En elles tractá de Orogenia i Tectónica, Geogenia, Paleontologia i Geologia històrica.

De mitjans de Desembre a Maig doná un curs de Entomologia el consoci D. Eugeni Ferrer, comensant per lliçons de Zoologia General ocupant-se després del estudi especial dels insectes, i va ser complementat per dos visites als museus de les Escoles Pies, una

visita al de les Escoles Industrials i la excursió a Can Solà de que avans ja s'ha donat compte.

El dia 5 de Novembre va celebrarse la Sessió Inaugural del curs que fineix en el saló d'actes de la Agrupació Regionalista. Obri l'acte el Vis-president Sr. Miquel Galí qui cedí la presidència al delegat del C. E. de C. Sr. Geroni Martorell. Se llegí la Memoria del curs 1910-11 i el Sr. Alexandre Galí llegí un perfecte treball sobre Projectes del curs 1911-12. A mes parlaren el consoci senyor Eugeni Ferrer, el regidor Sr. Josep Rigol, el Sr. Colomines del Club Montanyenc i finalment el Sr. G. Martorell del C. E. de C., qui feu el resúm dels anteriors parlaments i feu acertadíssimes observacions.

A mes del C. E. de C. i el Club M., hi estava representat el C. E. de la Comarca de Bages.

Organisada per aquest Centre l'Esbart Català de Dançaires donà el 26 de Novembre una Sessió de Balls Populars Catalans en el saló d'actes de la Agrupació Regionalista, qu' es vegé curull de distingida concorrencia que llohà la curada tasca del Esbart i la del seu director el reconegut Folk-lorista En Aureli Campmany que avans de cada dansa donava la explicació folkòrica referent a les mateixes.

En la Sessió Inaugural del Centro Excursionista de Vich, hi assistí el Vocal de la Secció de Instrucció Sr. Alexandre Galí en representació d'aquest centre, en el 2.ºn Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura de Vilanova l'ex-president Sr. Giralt, i els senyors Alexandre Galí, Pau Gorina i Agustí Badia i en la Inaugural de curs del C. E. de C. el Vis-president Sr. Miquel Galí Figueras.

El 21 de Maig el Sr. Alexandre Galí donà una conferència en el Saló d'actes de la A. R. disertant sobre "El 2.ºn Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura".

El 25 de Febrer un nombrós grupo de Socis de la Secció Excursionista de la Lliga R. de S. efectuaren una visita a nostra ciutat en la que varen ser complimentats per aquest centre.

Amb motiu de esperonar als amateurs i professionals de la fotografia cap un camí de perfeccionament i per a contribuir com una nota d'art al programa de la Festa Major de nostra ciutat, va organitzar-se un Concurs Regional Fotogràfic que tant pel nombre de premis que

cedits per autoritats, personalitats, establiments i entitats arribaren a 19, com per les fotografies que foren presentades que ascendiren a 473, va ser un perfecte exit.

La exposició va ser feta en una aula de les Escoles Industrials, inaugurantla les primeres autoritats locals el dia 29 de Juny.

Un altre acte ben interessant i de resultats forsa profitosos que ha sigut realitzat, es el Concurs de Jocs de nois i noies que va tenir lloc el dia 30 de Juny en el pati de les Escoles Industrials. Prengueren part al concurs 19 colles presentant un conjunt de mes de 300 jocs. A les dues colles guanyadores s'els cediren les banderes de campionat. A les que guanyaren els segon i tercer s'els repartiren juguets i a mes se posà a tots els concorrents una medalla commemorativa de la festa. Els senyors Serra i Pagés i Alexandre Galí llegiren bells parlaments endressats als infants. Bona part del èxit se deu al Excm. Ajuntament qui fentse càrrec de la importancia cultural que aixó representava va prestarhi la seva valiosa cooperació moral i material.

Amb motiu de fonamentats rumors que circularen en nostra ciutat respecte una projectada reforma al valió retaula major de nostra Iglesia Parroquial i interpretant que era propi de aquesta entitat vetllar per la major conservació d'aquesta joia arqueològica, va treballarse oportunament vora els interessats en les obres qu es volien realisar, els perits en arqueologia i els amants de les nostres coses i per a evitar que l'altar sofrís cap dany en sa integral bellesa. La nostra veu va ser escoltada i va donarse bona solució al assumpto.

El dia 6 de Janer sortí el primer nombre d'ARXIU D'ESTUDIS del Centre Excursionista que ve publicantse. La tasca representa un grós esforç i requereix una entusiasta cooperació, tota vegada que pot contribuir en gran manera al creixement de la cultura de nostre poble.

Conforme prescriu l'article del reglament, el dia 26 de Setembre, elegiren els individus que haurien de desempenyar els càrrecs, de Junta durant els cursos de 1912-13 i 1913-14 quedant constituïdes per aquest curs de la següent forma.—Directiva:—Daniel Blaxter, President.—M. Galí, Vis-president.—Antón Matheu, Tresorer. Arthur Martorell, Arxiver.—F. Capella, Secretari, i Joan Armengol, Secretari segon.—Secció d'Instrucció:—D. Palet, President.—

A. Galí, Pau Gorina i Salvador Vallés, Vocals, i Joan Duc, Secretari.—Secció d'Excursions:—Baltasar Pineda, President.—P. Domenech, Josep Alavedra, Frederic Segués, Vocals. Jaume Rocabert Secretari. Secció de Fotografia: Joan Rusca, President.—Utset, Corominas i Astals, Vocals. Humet, Secretari.

DISCURS PRESIDENCIAL LLEGIT EN LA SESSIÓ INAUGURAL DEL CURS 1912-13

La Junta Directiva d'aquest Centre Excursionista, que tinc l'honor de presidir, ha recullit durant el curs qu'ha acabat, y especialment aquets últims dies, les iniciatives de la major part dels socis y haig de fer constar, perquè tots nosaltres hem d'estarne joyosos, que aquestes iniciatives y projectes coincideixen exactament amb la orientació que acaba d'exposarnos el nostre distingit company Dr. Cadevall, amb les seves eloqüents paraules y atinadíssimes consideracions.

Aquets projectes que la Junta s'ha cuidat de recullir, y estudiar en principi, els tinch anotats en aquestes breus quartilles.

Seguint els propòsits qu'aquest Centre te ja desde el seu principi y vençudes algunes dificultats que s'oposen al fi perseguit, es necessari insistir novament; hem de seguir orientant cada vegada mes totes les nostres excursions, de manera que no sols tinguin el caràcter purament sportiu, sinó que ademés han de complir la finalitat de fer feina científica y positiva en el sentit mes ample de la paraula.

Especialment en les excursions que nosaltres en diem de montanya o sigue de caminar, se poden fer observacions y pendre notes mes o menys detallades, sobre el camí o itinerari, accidents del terreny, aspecte del paisatge, fonts, altures, etc., al objecte d'anar nutrint nostre Arxiu de datos interessants, que un cop reunits y ordenats, amb el temps poden donar lloc a una bona Guia de la nostre comarca, o al menys, aquest Centre pot contribuir a qu'es pugui fer amb el concurs d'altres Centres o entitats, doncs fora vergonyós per a nosaltres, que's formés una bona Guia que compregués el nostre camp d'acció, sense trovar-hi apostat aquest Centre, els resultats positius de les seves excursions.

Aixís doncs, s'ha de procurar observar, indagar y anotar tot lo

que sia possible referent al vast camp del folk-lore, arqueologia y historia, etc.... en una paraula, tot lo que sigui digne y apropiat pera ser estudiant en les nostres corrieres y visites pels diferents pobles, parroquies, santuaris, hermites y masies de la nostra comarca. Del mateix modo, s'ha de procurar extendre les observacions sobre'l terreny baix els aspectes de la seva topografia, geologia, geografia fisica, sers naturals, vegetació y demés de l'ordre físic natural. En els escorcolls espeleològichs, per exemple, no ha de ser la mera curiositat el seu objectiu, sino que s'han de observar de la manera més científica possible y anotar amb ordre, tots els detalls que ofereixen les cavitats del sub-sol.

Pot succeir qu'amb la rapidesa de les excursions y visites, no hi hagi temps d'una observació o estudi complet de cada cosa pero no hi fa res; un día's registren uns detalls y una altre ocasió altres, completantse successivament: la qüestió es comensar. Algunes vegades podrán necessitar-se certs y determinats coneixements tècnics; tampoc es aixó un grós obstacle, molt al contrari, perquè amb mes sencilles observacions, pot cridar-se l'atenció d'altres persones més competents.

Aquest treball s'ha de fer amb el doble aspecte d'investigar y al mateix temps de fer coneixer o ensenyar.

Els treballs que requereixen alguna competència, encara que més o menys vulgar, poden fer-se quan en la excursió o visita hi pren part qui hi entengui. Les explicacions d'aquets, creen alguns aficionats y fan noves competències pera altres excursions.

Al objecte de puntualisar y facilitar aquesta tasca, la Junta de la Secció d'Instrucció d'aquest Centre, redactarà un *qüestionari* o *formulari* de les observacions més precises y de caràcter general que's poden fer en cada excursió, facilitant d'aquesta manera, l'èxit de la orientació y treball que acaba d'exposarse.

* *

Aquets plans o propòsits, poden encaminarse tambe a investigacions monogràfiques y aixís ens proposém fer-ho aquest curs amb la montanya de St. Llorens del Munt. ¿Qui millor qu'aquest Centre, dat el seu caràcter y situació, pot contribuir a la formació d'un *plano-guia* de la preciosa montanya de St. Llorens y dels seus bonics voltants?

Aquest projecte es gran y el seu desenrotllo requereix tot el temps degut, pero hem de tenir en compte que la nostra organització actual, no pot ser quasi mes adequada, pera portar a cap un treball d'aquesta naturalesa.

La *Secció d'Instrucció*, s'ha d'encarregar de dirigir o encaminar, recullir y posar en ordre tots els datos que li aportin les demés seccions, especialment de la d' *Excursions de Montanya* que contant amb un grup d'elements actius pot contribuirhi eficaçment, destinant a n'aqueix fi una serie d'excursions amb el material indispensable y la preparació deguda. La *Secció de Fotografia* ha de desempenyar també un paper importantíssim, tant baix el punt de vista artistic com científic; donant no sols paisatges, vistes panoràmiques, etcètera, sino també retratant detalls de rocas, vegetació, coves, y medint distancies y angols per medi de la màquina fotogràfica.

Pera portar a cap aquesta delicada y llarga tasca, la J. d'Instrucció estudiarà primer detingudament el plan que deu haverse de seguir, redactant un qüestionari o qüestionaris especials per lo referent als treballs de sencilla topografia, geologia, flora, etc. Un cop estudiat l'itinerari amb tots els seus detalls, serà convenient o necessari, dedicar una serie de conferencies preparatories a càrrec dels individus més indicats, al objecte de dar a coneixer els procediments més practics pera pendre els datos y resoldre els problemes que puguin presentarse en cada branca especial d'aqueix.

Després, convindria reclutar voluntaris, pera que, segons les seves aficions y aptituds més adequades, s'encarreguin desde aquell moment, de portar a cap o dirigir determinats treballs. Sens dubte hi haurà feina variada y a propòsit pera tots els socis que vulguin contribuirhi.

Si aixó pot portarse a cap, com penso qu'es possible, aquest Centre tindria l'honor d'haver publicat el primer treball monogràfic complet, referent a la montanya de St. Llorens.

* *

Un altre assumpte qu'es necessari remoure y que ja s'havia iniciat aquest any passat, es lo relatiu a les *excavacions prop les Iglesies de St. Pere*, per a lo qual va dirigir-se una comunicació a la Alcaldia y s'han iniciat ja gestions adequades amb els individus que componen la Comissió de Museus d'aquesta ciutat.

L'oferiment que's feu desde'l comens de la vida del Centre a dita Comissió y al Sr. Alcalde y Comissió d'Instrucció Pública de portar al Museu Municipal, els exemplars que tinguem recullits y de prestar el nostre humil concurs a sa organització.

Avans de comensar o mentres s'efectuïn dites excavacions, es donaran algunes *conferencies sobre arqueologia* al objecte d'instruir y despertar la afició an aquest interessant assumpte.

A treballar doncs; tingueu fé en la nostra obra. El Centre Excursionista, amb els seus treballs no sols contribueix a l'enfortiment físic del cos, si no que enforteix també l'ànima, li dona vida, instrueix y encamina cap a la noblesa de sentiments.

INDEX DE MATERIES

PER ORDRE ALFABETIC D' AUTORS

- Blanxart (Daniel)* — Notes hidrotimètriques de les aygues dels contorns de Terrassa; plana 126.
- Cadevall y Diars (Joan)* — La vegetació del Vallès; pl. 5.
- Cadevall y Sallent (Drs.)* — La crida als amics de l'obra del Diccionari.—El Rhododendron; pl. 98.
- Capella (Francesch)* — Memoria del Curs 1910-11; pl. 28.
- Elias (Jascinte)* — Excursió Geològica a Torrella, St. Salvadó de les Espases, Cayrat, Puda y Olesa; pl. 142.
- Ferrer y Dalmau (Eugeni)* — Les Marietes; pls. 7 y 50.
- Gali (A'lexandre)* — Projectes; pl. 38.
- Gali y Figueras (Miquel)* — El Centre Excursionista de Terrassa als Sports d'hivern; pl. 92.
- G. y C.* — Excursió a la ciutat de Manresa; pl. 117.
- G. y F. (M.)* — Excursió a St. Medi, Vista-rica, Font-tenebrosa, St. Genís dels Agudells, Horta y St. Andreu de Palomar; pl. 138.
- Gomis (Cels)* — Folk-lore Català; pls. 82, 174, 191.
- Marcet (Adeodat O. S. B.)* — Excursió botànica a Montserrat, Miracle, St. Llorens dels Piteus y Pedraforca; pls. 66, 101, 158 y 182.
- Palet y Barba (Domingo)* — Excursió geològica y espeleològica a Mura y Contorns; pls. 19 y 58.
- Redacció* — Preambul; pl. 2.
- Congrés Excursionista Català de Manresa; pl. 162.—Nostres Concursos de la Festa Major. Concurs regional fotogràfic; pl. 147.—Concurs de jocs de nois y de noies; pl. 150.—Crònica. Sessió inaugural, pl. 46.—Excursió a St. Quirze de Terrassa; pl. 47.—Excursió-visita a Barcelona moderna; pl. 47.—L'Esbart Català de Dançaires a Terrassa, pl. 48.—El retaule major de la nostra Iglesia parroquial; plana 64.—Els "Arxius del Institut de Ciències"; pl. 64.—Excursió a Moncada; pl. 80.—Excursió a Santa Creu d'Olorde; pl. 95.—Excursió a Sant Llorens del Munt; pl. 95.—Mamífers fòssils, 95.—Curs d'Entomologia; pls. 96 y 178.—Excursió-conferencia geològica a can Parellada; pl. 120.—Excursió a Montserrat; pl. 121.—Excursió d'exploració espeleològica de la "cova del Capa-Blanca" y del avenc de

la Serra-llarga; pl. 121.—Excursió espeleològica als *Obits de Sant Llorens del Munt; pl. 121.—Excursió de la Secció Excursionista de la Lliga Regionalista de Gracia; pl. 123.—La inauguració del Centre Excursionista de Vich; pl. 124.—Folk-lore; pl. 124.—Excursió atmològica y geològica a can Solà del Recó y a can Torras de Matadepera; pl. 153. Excursió geològica y paleontològica als desmunts de la doble via, can Trias y can Mir; pl. 154.—Conferència d' en Alexandre Galí sobre 'l Congrés de Vilanova; pl. 154.—El Congrés de Vilanova; pl. 155.—Curs de Geologia; pl. 155.—El Museu de Montserrat; pl. 156.—Conferències a propòsit de la excursió pirinenca; pl. 188.—Excursió de Montanya, pl. 204.—Exploració del "Avenç del Davi"; pl. 204.—Secció Oficial; pls. 44 y 190.

Rossell (Magda) — Excursió a Prat de Llobregat. Recorts; pl. 135.

Rucabado (Ramón) — Algunes notes d' encoratjament per l' estudi de l'economia local terrasenca; pl. 75.

Sallent y Gotés (Angel) — Lauronímia Egarense, Carrer de Granius; pl. 17.—Correspondència; pl. 63.

Serra y Pagés (Rossend) — Par ament endressat als nois en el concurs de jocs infantils celebrats per la Festa Major; pl. 131.

Soler y Palet (Josep) — L' Arqueologia en l' excursionisme; pl. 11.—Les nostres; antigalles al estranjer; pls. 54, 128 y 198.—El pont de St. Peres planas 89 y 108.—Nous datos referents a nostre Iglesia del Sant Esperit; pl. 167.

Ventalló y Vintrol (Josep) — Documents inèdits. Pregó del Balle de Matadepera, 16 Agost 1620; pl. 14.—Lo Sometent de la Unió o Santa Germeñat de Matadepera en lo setgle XVII; pl. 57.—La construcció del Retaule major de la nostra Iglesia Parroquial; pl. 71.—Donatiu per lo Altar Major; pl. 113.—De la guerra dels Segadors; pl. 201.

INDEX DE GRAVATS

Una marieta, plana 9.—Tall geològich de la cara externa de la cordillera del N. de Terrassa, pl. 22.—Croquis de la cova de Mura, pl. 26.—Tall de la entrada de la cova de Mura, pl. 27.—Festa inaugural.—Sortint de St. Pere, pl. 30.—Monastir de Ripoll, pl. 32.—Colonia Sedó, pl. 33.—Clot del Moro, pl. 35.—Carrer de Gombreny, pl. 37.—Dibuixos de marietes, pl. 51.—Paisatge de Matarrodona, pl. 60.—En Segué sortint de l' "Avenç-coves-Terrassa", pl. 61.—Roca foradada (Montserrat), pl. 67.—El pas de les aligues (Montserrat), pl. 68.—Pujant al Taga, pl. 93.—Durant les curses al Taga, pl. 94.—Santuari de la Mare de Deu del Miracle, pl. 102.—Dolmen del Miracle, pl. 103.—Altar dels sacrificis, pl. 104.—Pont de St. Pere, pl. 109.—Fragment del Claustre de la Seu de Manresa, pl. 118.—Agrupació de la Dança de Manresa, pl. 119.—Granja "La Ricarda", pl. 135.—Estació telegràfica Marconi, pl. 137.—Carena de St. Salvadó, pl. 134.—Santuari de la Mare de Deu de Lort, pl. 160.—Pedraforca ab lo poble de Saldes al peu, pl. 183.—Vall de St. Llorens dels Piteus desd' el camí de Coll de Jon, pl. 184.

DEL CONCURS REGIONAL FOTOGRÁFICH

Bagá, pl. 140.—Cementiri de Mollo, pl. 141.—Camprodón, pl. 141.—(De 'n Josep Rosset).

Vila-vella: Torra, pl. 166.—Claustres de la Catedral de Girona, pl. 167.—(De 'n Armand Arquer).

Núvols, pl. 180.—Montserrat, pl. 181.—(De 'n Joan Rusca).

Cementiri de St. Pere, pl. 196.—Recó de Can Feu, pl. 196.—(De 'n Ricart Carrera).

Sorteig de llana, pl. 197.—Pellaires, pl. 197.—(De 'n Lluís Corominas).